

บทที่ 1

บทนำ

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทะเลเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายและมีมูลค่าแหล่งหนึ่งของโลก ทำให้มนุษย์ต่างเข้าไปแสวงหาประโยชน์จากทะเลอย่างมากมายไม่ว่าจะโดยการทำประมง การประกอบกิจการปิโตรเลียม การท่องเที่ยว หรือการใช้ทะเลเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่ง เป็นต้น ซึ่งการเข้าไปแสวงหาประโยชน์จากทะเลต่างๆเหล่านี้จะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางทะเล ซึ่งโดยทั่วไปความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางทะเลมักเกิดขึ้นเนื่องมาจากความมั่งคั่งของมนุษย์¹ เช่น การทิ้งขยะ เครื่องมือประมง ของเสียต่างๆลงในทะเล ทำให้เกิดปัญหากับสิ่งแวดล้อมทางทะเล และการที่โลกมีพื้นที่เป็นน้ำจืดและทะเลถึงสามในสี่ของพื้นที่โลกทั้งหมดโดยพื้นที่ทางทะเลทั้งหมดติดต่อกัน การที่เกิดมลพิษขึ้นในทะเลแห่งหนึ่งก็อาจส่งผลเชื่อมโยงไปยังทะเลในแห่งอื่นๆได้ทำให้มลพิษทางทะเลเป็นแหล่งมลพิษอีกประเภทหนึ่งที่มนุษย์จะต้องร่วมมือกันเพื่อป้องกันและแก้ไข

ภาวะมลพิษทางทะเลนั้นมีแหล่งกำเนิดทั้งจากบนบกและจากในทะเล โดยแหล่งกำเนิดของภาวะมลพิษทางทะเลทั้งจากบนบกและจากในทะเลดังกล่าวส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลในรูปแบบของภาวะมลพิษ เช่น ภาวะมลพิษจากแหล่งบนบกซึ่งเป็นแหล่งมลพิษที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเลมากที่สุดโดยมีสัดส่วนการปล่อยลงสู่ทะเลมากกว่าร้อยละ 70 ของภาวะมลพิษทั้งหมดที่ปล่อยลงสู่ทะเล ภาวะมลพิษจากการปล่อยทิ้งจากเรือมีสัดส่วนร้อยละ 12 ของภาวะมลพิษทั้งหมดที่ปล่อยลงสู่ทะเล หรือภาวะมลพิษจากการทิ้งเทมีสัดส่วนร้อยละ 10 ของภาวะมลพิษทั้งหมดที่ปล่อยลงสู่ทะเล² เป็นต้น ซึ่งแม้ว่าภาวะมลพิษต่างๆดังกล่าวมานั้นจะมีสัดส่วนของการปล่อยลงสู่ทะเลไม่เท่ากันแต่ผลสุดท้ายสามารถทำให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมทางทะเลได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะมลพิษจากการทิ้งเทซึ่งแม้จะมี

¹ พักตร์วิมล เพียรล้ำเลิศ, สิ่งแวดล้อมน่ารู้ (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), น. 15.

² <http://www.imo.org/home.asp?topic_id=1488>

สัดส่วนของการปล่อยลงสู่ทะเลเพียงร้อยละ 10 ของภาวะมลพิษทั้งหมดที่ปล่อยลงสู่ทะเล แต่ก็มากพอที่จะก่อให้เกิดปัญหาแก๊สสิ่งแวดล้อมทางทะเล ดังนั้น ภาวะมลพิษจากการทิ้งเทจจึงเป็นภาวะมลพิษทางทะเลประเภทหนึ่งที่มีความมาตรการในการป้องกัน ควบคุมและแก้ไขภาวะมลพิษดังกล่าว

สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่มีอาณาเขตจรดทะเล โดยมีอาณาเขตจรดทะเลทั้ง 2 ด้าน คือ ทางด้านทิศตะวันออกจะติดกับอ่าวไทย ซึ่งจะสามารถเชื่อมต่อได้กับทะเลจีนใต้และมหาสมุทรแปซิฟิก ส่วนทางด้านทิศตะวันตกจะติดกับทะเลอันดามันซึ่งเชื่อมต่อไปกับมหาสมุทรอินเดีย³ โดยอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทยทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านอ่าวไทยและด้านทะเลอันดามันต่างประกอบไปด้วยเขตทางทะเล คือ ทะเลอาณาเขต เขตต่อเนื่อง เขตเศรษฐกิจจำเพาะและเขตไหล่ทวีป ซึ่งเป็นเขตทางทะเลที่ประเทศไทยมีอำนาจอธิปไตยที่จะออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมาย หรือมีสิทธิอธิปไตยเหนือเขตทางทะเลต่างๆ เหล่านี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเศรษฐกิจจำเพาะซึ่งเป็นเขตทางทะเลที่ประเทศไทยมีเพียงสิทธิอธิปไตยแตกต่างจากทะเลอาณาเขตที่ประเทศไทยมีอำนาจอธิปไตย ทำให้เขตเศรษฐกิจจำเพาะเป็นเขตทางทะเลที่น่าสนใจเพราะแม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้มีอำนาจอธิปไตยเหนือเขตเศรษฐกิจจำเพาะแต่ประเทศไทยสามารถคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทะเลได้เช่นเดียวกัน โดยประเทศไทยมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะสำรวจ แสวงประโยชน์ อนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและกิจกรรมอื่นในทางเศรษฐกิจในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ซึ่งสิทธิในการหวงกันแต่ผู้เดียวนี้นำให้ประเทศไทยในฐานะรัฐชายฝั่งมีเขตอำนาจในการออกกฎหมายใช้บังคับเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติรวมถึงมีเขตอำนาจในการคุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล⁴ และจากการที่ประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยได้ให้เสรีภาพแก่ประเทศอื่นในการเดินเรือผ่านเขตเศรษฐกิจจำเพาะทำให้เรือที่ชักธงหรือจดทะเบียนของประเทศอื่นซึ่งไม่จำกัดว่าจะเป็นเรือประเภทใด สามารถเดินเรือผ่านเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยได้โดยจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศไทย ดังนั้น ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยจะมีการเดินเรือผ่านของหลายประเทศไม่ว่าจะเป็นเรือที่ชักธงหรือจด

³ ศิริวัฒน์ เภาวงศ์, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล (กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายนันทนาการและสื่อความหมาย ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้, 2538), น. 19.

⁴ จุมพต สายสุนทร, คำอธิบายกฎหมายทะเล อาณาเขตทางทะเล, พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม-ปรับปรุงใหม่ (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2541), น. 108-113.

ทะเบียนของประเทศไทยหรือเรือที่ชักธงหรือจดทะเบียนของประเทศอื่น ซึ่งอาจทำให้ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาภาวะมลพิษทางทะเลจากเรือต่างๆที่แล่นผ่านเขตเศรษฐกิจจำเพาะ

โดยเรือต่างๆเหล่านั้นอาจก่อให้เกิดภาวะมลพิษทางทะเลขึ้นได้โดยการปล่อยทิ้งของเสียจากเรือ เช่น น้ำมัน น้ำล้างถังอับเฉา ลงสู่ทะเล หรือจากการที่เรือดังกล่าวนำของเสียหรือสารอื่นซึ่งมีที่มาจากแหล่งใดๆ เช่น จากบนบกอาจเป็นน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งบรรทุกลงเรือแล้วนำมาทิ้งลงสู่ทะเลอย่างจงใจ เป็นต้น ซึ่งแม้ว่าการปล่อยทิ้งของเสียและการทิ้งเทของเสียจากเรือลงสู่ทะเลจะเป็นสาเหตุให้เกิดภาวะมลพิษทางทะเลได้เช่นเดียวกันแต่โดยลักษณะของการกระทำที่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษขึ้นนั้นแตกต่างกัน โดยการทิ้งเทจากเรือจะเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจซึ่งเรียกว่าภาวะมลพิษจากการทิ้งเท ซึ่งแม้ว่าประเทศไทยจะไม่มีข้อมูลหรือสถิติที่เกี่ยวกับภาวะมลพิษจากการทิ้งเทที่เกิดขึ้นในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ แต่เมื่อปรากฏว่าภาวะมลพิษจากการทิ้งเททั่วโลกมีสัดส่วนร้อยละ 10 ของภาวะมลพิษทั้งหมดที่ปล่อยลงสู่ทะเลนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าภาวะมลพิษจากการทิ้งเทย่อมเกิดขึ้นในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยได้ ส่วนการปล่อยทิ้งของเสียจากเรือจะเกิดขึ้นจากการปล่อยทิ้งของเสียจากการปฏิบัติการของเรือหรือจากอุบัติเหตุในการเดินเรือซึ่งเรียกว่าภาวะมลพิษจากเรือ ดังนั้น ควรต้องทำการศึกษาเพื่อให้ทราบว่าภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือนั้นแตกต่างจากภาวะมลพิษจากเรือหรือแหล่งมลพิษอื่นอย่างไร มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพในการป้องกัน ควบคุมและแก้ไขภาวะมลพิษจากการทิ้งเทจากเรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะได้เพียงพอเพียงใด นอกจากนี้เพื่อให้การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทะเลจากภาวะมลพิษจากการทิ้งเทจากเรือมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศ ควรศึกษาหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภาวะมลพิษจากการทิ้งเทว่าในทางระหว่างประเทศมีการป้องกัน ควบคุมและแก้ไขภาวะมลพิษจากการทิ้งเทอย่างไร

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือเป็นแหล่งกำเนิดของภาวะมลพิษทางทะเลแหล่งหนึ่งที่ประเทศไทยควรจะต้องทำการศึกษาและวิจัยเพื่อให้การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมทางทะเลของประเทศไทยจากภาวะมลพิษจากการทิ้งเทจากเรือโดยเฉพาะในเขตเศรษฐกิจจำเพาะมีความสมบูรณ์ที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเพื่อให้ทราบถึงภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยว่ามีลักษณะอย่างไร และภาวะมลพิษจากการทิ้งเทจากเรือก่อให้เกิดปัญหาแกสิ่งแวดล้อมทางทะเลของประเทศไทยเพียงใด
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันที่ใช้ในการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขภาวะมลพิษจากการทิ้งเทจากเรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยว่ามีหรือไม่ และทำการวิเคราะห์ว่ามาตรการทางกฎหมายเหล่านั้นสามารถป้องกัน ควบคุม และแก้ไขภาวะมลพิษจากการทิ้งเทจากเรือได้เพียงพอเพียงใด รวมทั้งทำการศึกษาลักษณะของสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภาวะมลพิษจากการทิ้งเท
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงข้อจำกัดของกฎหมายภายในของประเทศไทยที่ใช้ในการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทย

3. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมุ่งศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันที่นำมาบังคับใช้ในการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทย รวมทั้งศึกษาไปถึงหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภาวะมลพิษจากการทิ้งเทและนำเสนอข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อให้การป้องกัน ควบคุม และแก้ไขภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. สมมุติฐานของการศึกษาวิจัย

แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยจะมีมาตรการทางกฎหมายในการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทย แต่กฎหมายที่มีอยู่ดังกล่าวนั้นยังไม่เพียงพอในการนำมาบังคับใช้ ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาวะมลพิษจากการทิ้งเทจากเรือเพื่อให้การป้องกัน ควบคุม และแก้ไข

ภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยมีประสิทธิภาพ

5. วิธีการศึกษาวิจัย

วิธีการศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 และหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภาวะมลพิษจากการทิ้งเทซึ่งได้แก่ พิธีสาร 1996 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทของเสียและสสารอื่น ค.ศ.1972 และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ.1982 พร้อมทั้งหนังสือภาษาไทยและหนังสือภาษาต่างประเทศบทความทางวิชาการ เอกสารต่างๆ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทมาทำการวิเคราะห์และนำไปปรับใช้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบและเข้าใจถึงภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยว่ามีลักษณะอย่างไร
2. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันที่นำมาบังคับใช้เพื่อป้องกัน ควบคุม และแก้ไขภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะว่ามีข้อจำกัดอย่างไรและทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภาวะมลพิษจากการทิ้งเท
3. ทำให้เห็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้ในการป้องกัน ควบคุมและแก้ไขภาวะมลพิษทางทะเลจากการทิ้งเทจากเรือที่มีอยู่เพื่อให้สามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ